



T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
BEDEN EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI VE ARKAN
İLİŞKİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

İzzettin GÜÇLÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2025



T.C.
BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR
ANABİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEME ÖĞRENCİLERİNİN
BEDEN EĞİTİMİNE YÖNELİK TUTUMLARI VE ARKAN
İLİŞKİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

İzzettin GÜÇLÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU

BİNGÖL-2025

KABUL VE ONAY SAYFASI

T.C. Bingöl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi İzzettin GÜÇLÜ Tarafından hazırlanan ‘*İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*’ başlıklı tez, Bingöl Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeler uyarınca aşağıdaki jüri üyeleri tarafından bilimsel kalite ve içerik açısından değerlendirilerek “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: / / 2025

Jüri Bilgileri:

S.NO	Unvan, Adı-SOYADI	Üniversite	İmza
1	Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU (Danışman)	Bingöl Üniversitesi	
2	Doç. Dr. Mehmet SARIKAYA (Başkan)	Mardin Artuklu Üni.	
3	Doç. Dr. Enes BELTEKİN	Bingöl Üniversitesi	
4			
5			

ONAY

Bu tez Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu’nun ,...../...../..... tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

,...../...../.....

Prof. Dr. Erdal KAYGUSUZUOĞLU
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

T.C.

BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “*İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*” başlıklı “**Yüksek Lisans**” tezimin içindeki bütün bilgi, vergi, doküman, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kuralları içerisinde elde ettiğimi, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, elde edilen verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum / kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığı ve bu çalışmanın özgün olduğunu **beyan ederim**.

Beyan edilen bilgilerin doğru olduğunu, aksi halde doğacak hukuki sorumlulukları kabul ettiğimi bildiririm.

17/01/2025

İzzettin GÜÇLÜ
Öğrenci

TEŞEKKÜR

“İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” adlı Yüksek Lisans Tezimin yapılmasında ve Yüksek Lisans eğitimim süresince desteğini esirgemeyen sayın danışmanım Dr. Öğr. Üyesi İhsan KUYULU’ya, ve değerli jüri yelerimiz Doç. Dr. Mehmet SARIKAYA ve Doç. Dr. Enes BELTEKİN’e, çalışmamın birçok aşamasında fikirlerini paylaşan ve yardımlarını esirgemeyen ve beni bu günüme getiren bütün hocalarıma, eğitim ve öğretim hayatım boyunca hiçbir zaman desteğini esirgemeyen değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İzzettin GÜÇLÜ

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN	ii
TEŞEKKÜR	iii
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT.....	ix
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	3
2.1. Beden Eğitimi ve Spor	3
2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları.....	3
2.1.2. Beden Eğitime Karşı Tutum.....	4
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	16
3.1. Araştırmanın Yöntemi	16
3.2. Araştırmanın Amacı	16
3.3. Araştırmanın Önemi	16
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	16
3.5. Araştırmanın Örneklemi.....	17
3.6. Veri Toplama Araçları.....	17
3.6.1. Kişisel Bilgiler Formu.....	17
3.6.2. Boş Zaman Engelleri Ölçeği	17
3.6.3. Mesleki Tükenmişlik Ölçeği	18
3.7. Verilerin Analizi.....	18
4. BULGULAR.....	20
5. TARTIŞMA.....	28
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	28

KAYNAKLAR	45
EKLER	45
Ek 1. Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı	41
Ek 2. Kişisel Bilgi Formu	42
Ek 3. Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği	43
Ek 4. Akran İlişkileri Ölçeği	45
ÖZGEÇMİŞ	57

SİMGİ VE KISALTMALAR DİZİNİ

%	: Yüzde
f	: Frekans
ss	: Standart Sapma
n	: Katılımcı Sayısı
p	: Anlamlılık Değeri
sd	: Sıra Değeri
r	: Korelasyon Kat Sayısı
$\bar{x}$	: Aritmetik Ortalama
χ^2	: Ki-kare Değeri
BES	: Beden Eğitimi ve Spor
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
SPSS	: Statistical Packages for the Social Sciences
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

		Sayfa
Tablo 4.1.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	20
Tablo 4.2.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	21
Tablo 4.3.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	22
Tablo 4.4.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	23
Tablo 4.5.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	24
Tablo 4.6.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Ders Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	25
Tablo 4.7.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Spor Yapıyor Musunuz? Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	26
Tablo 4.8.	İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Korelasyon Karşılaştırılması.....	27

ÖZET

İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Akran İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu araştırma, Malatya ili Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı merkez okullarda öğrenim gören öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akran ilişki düzeylerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklem grubunu ise, bu okullara bağlı 420 kız ve 380 erkek öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmamızda veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç bölüm ve toplam 64 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlerle ilgili 7 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde, 35 ifadeden oluşan “Beden eğitimi ve dersine yönelik tutum ölçeği”, üçüncü bölümde 22 ifadeden oluşan “Akran ilişkileri Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizleri Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumları ve akran ilişki düzeylerini tespit etmek amacıyla korelasyon (Pearson) testi uygulanmıştır. Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve akran ilişki düzeyleri alt boyutlarının bazı demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta çarpıklık ve basıklık (Skewness and Kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre normallik şartlarını sağlayan verilerin analizinde bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T (Independent Sample T) testi uygulanmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics 22 paket programından faydalanılmıştır. Çalışmamızın sonuçlarına göre, Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ölçeğinden alınan cevaplara göre, sınıf ve ders durum değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanırken; cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve spor yapma durumlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Akran ilişkileri ölçeğinde ise, sınıf, kardeş sayısı ve ders durum değişkenlerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanırken; cinsiyet anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve spor yapma durumlarında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır.

Anahtar kelimeler: Beden Eğitimi, İkinci Kademe, Akran İlişkileri.

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Primary School Secondary School Students' Attitudes Towards Physical Education and Arkan Relationship Levels

This study was conducted to examine the attitudes towards physical education course and peer relationship levels of students studying in central schools affiliated to the Directorate of National Education in Malatya province. The sample group of the research consists of 420 female and 380 male students from these schools. In our research, questionnaire method was used as a data collection tool. The questionnaire form consists of three sections and a total of 64 questions. In the first part, there are 7 statements about demographic variables. In the second part, 'Attitude Scale towards Physical Education and Lesson' consisting of 35 statements and in the third part, 'Peer Relationship Scale' consisting of 22 statements were used. Reliability analyses of the scales were performed by calculating Cronbach's alpha reliability coefficient. Descriptive statistics including arithmetic mean, standard deviation, frequency and percentage distributions were presented to provide an idea about demographic information and other group questions. Correlation (Pearson) test was applied to determine students' attitudes towards physical education and sports course and peer relationship levels. In order to determine the relationship between the sub-dimensions of attitudes towards physical education and sports course and peer relationship levels with some demographic variables, skewness and kurtosis (Skewness and Kurtosis) tests were examined in the first place, and according to the test result, Independent Sample T (Independent Sample T) test was applied in the comparison of independent paired groups in the analysis of data that meet the normality conditions. The results were evaluated at 95% confidence interval and significance at $p < 0.05$ level. IBM SPSS Statistics 22 package programme was used in the evaluation of the data. According to the results of our study, according to the answers received from the scale of attitudes towards physical education and sports course, statistically significant differences were found between the groups in the variables of class and course status, while no statistically significant differences were found in gender, number of siblings, mother's education status, father's education status and sports participation status. In the peer relations scale, while statistically significant differences were found between the groups in the variables of grade, number of siblings and course status; no statistically significant differences were found between the groups in the variables of gender, mother's education level, father's education level and doing sports.

Key words: Physical Education, Second Level, Peer Relations.

1. GİRİŞ

Eğitim sistemi içinde öğrencilerin bir üst düzey eğitim seviyesine geçmesini sağlayan çeşitli sınavlar yapılmaktadır. Öğrencilerin bir üst eğitim kurumuna geçmesini sağlayan, geleceğine yön veren merkezi sınavlar eğitim sistemimiz içinde çok önemli bir yere sahiptir. Öğrenciler için sınav dönemleri kritik bir dönemdir ve bu dönemde olan sınav dönemleri kaygı ve stres gibi duyguları da beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin sınav öncesi yaptıkları hazırlıklar ne kadar fazla olursa olsun kaygı düzeyleri istenen seviyede olmadığı sürece başarı durumu olumsuz yönde etkilenmektedir. Bu sınav dönemlerinden öğrencilerin sosyal ortamlardan uzakta kalmaları kaygı düzeylerinin artmasına neden olmaktadır. Sosyal ortamlar bireyin başarısına olumlu katkı sağlayan, bireyin mutluluğu ve başarısı için adeta vazgeçilmez bir alternatif olmaktadır (Bozkurt 2024). Okullar bütün öğrenciler için en kaliteli eğitimin verilmesi gereken mecralardır (Glasser 1999). Okulların amacı sadece öğrencilerin mevcut kapasitelerini geliştirmekle kalmayıp aynı zamanda öğrencilerin bireysel gelişimleri için deneyimler sağlayan bir araç görevi yapmaktadır (Halsey ve Porter 1963). Bu deneyimlerin kaliteli bir şekilde yapılabilmesi adına “fiziksel aktivitenin uygulama alanı” görevi yapan beden eğitimi ve spor (BES) dersi de okul programlarında yer almaktadır.

Beden eğitimi ve spor dersi, eğitim programlarının bütünleyici ve ayrılmaz bir parçası olmakla beraber çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve ruhsal yönlerine fiziksel aktiviteler aracılığıyla gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor dersinin daha etkin ve nitelikli duruma getirilmesi, çocukların bir bütün olarak gelişimlerini sağlayabilmesi adına önemlidir (Canakay 2006; Baylan ve ark. 2012; Kangalgil ve ark. 2006). Bireylerin fiziksel aktivite ve egzersizle küçük yaşlardan itibaren spor yapmaya teşvik edilmesi, bu davranışın yetişkinlik dönemine aktarılmasını kolaylaştırmaktadır (Cengiz, Hünük ve İnce 2014; Heitzler ve ark. 2010; Welk 2002). Kişi yetişkinlik dönemine geldiğinde kronik rahatsızlıklarının sebebini derinlemesine araştırıldığında temelinin çocukluk döneminde atıldığı karışımıza çıkmaktadır. Bu durum sağlıklı yaşam tarzlarının, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin çocukluktan itibaren önemsenmesi gerektiğine yönelik önemli bir kanıt sunmaktadır (Hallal, Victora, Azevedo ve Wells 2006; Kühnis 2012).

Beden eğitimi ve spor dersi öğrenci ve öğretmen etkileşiminin fazla olduğu derslerdendir. Öğrencinin okul sonrası yaşamları için fiziksel aktivite alışkanlıklarının kazandırılmasında en önemli etken olarak görülmektedir (Yüksel ve Bayar, 2015). Ancak günümüzde öğrenciler fiziksel aktivite ve spor faaliyetlerine eskisi kadar ilgi göstermemektedir (Orhan ve Yoncalık 2016).

Subramaniam ve Silverman (2007) fiziksel aktiviteye ve beden eğitimi dersine katılım konusunda öğrencilerin tutumlarının önemli olduğunu; tutumlarında bazı faktörlerden etkilendiğini belirtmiştir. Bu faktörlerin; öğrencinin yaş ve cinsiyeti gibi „kişisel özellikler“; aile, akran ve öğretmen etkisi gibi „pekiştirici faktörler“; fiziksel uygunluk, boy-kilo oranı gibi, etkinleştirici faktörler“ olarak ortaya çıkmaktadır. Bir diğer faktörün ise; yetenek, öz-yeterlik, hoşlanma, inançlar ve tutumları da içine alan „yatkınlık“ faktörü olduğu belirtilmiştir (Hilland, Stratton, Vinson ve Fairclough 2009).

Erken ergenlik yaklaşık 10-13 yaşlarında başlar ve bireyin erken ergenlik dönemi ortaokul dönemine denk gelmektedir. Bu dönemde fiziksel değişimlerin yanı sıra arkadaşlık ve ebeveyn ilişkileri de hızlı bir değişim geçirmektedir. Akranlar, erken ergenlerin çeşitli yaşam alanlarındaki tutum ve davranışları üzerinde artan bir etkiye sahip olduklarından, akranlarla ilişkiler önem kazanmaktadır (Brendgen, Wanner, Morin ve Vitaro 2005). Sullivan’a (1953) göre ergenlik boyunca, sosyal ihtiyaçların karşılanmasında arkadaşlık giderek daha önemli hale gelmektedir. Özellikle erken ergenlik boyunca yakınlık ihtiyacının yoğunlaştığını, bunun ergenleri arkadaş bulmak için güdümlendiğini savunmaktadır. Ergenler yakın arkadaşlık kurmakta başarısız olurlarsa, yalnızlık yaşarlar ve öz değer duyguları azalır (Santrock 2017; akt. Akın Gökalp 2020).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Beden Eğitimi ve Spor

Beden eğitimi “genel olarak ferdi yönden insan sağlığı, karakter gelişimi, morali ve verimliliği, milli yönden sağlam, güçlü, ortak duygu, davranışları yüksek bir insan gücü potansiyeli ve varlığı ile doğrudan ilgili, en etkili bir eğitim, sağlık faaliyetlerinin bütünü” ifadesiyle tanımlanmaktadır. Bu yönüyle bakıldığında zihni ve fikri gelişimin, ancak bedeni gelişmeyle uyumlu ve dengeli olması halinde insanın ve toplumun daha sağlıklı, dengeli, mutlu, uzun ömürlü, başarılı ve verimli olabileceğinde tam bir görüş birliği” vardır (DPT 1983). Tarcan’ın beden eğitimi dersi tanımını ise “Cismen ve fikren en az yorgunluğa mukabil insana en çok fayda temin eden ruhi ve mihaniki faaliyetler” bütünü ifadesidir (Tarcan 1932).

Beden eğitimi dersinin eğitim faaliyetleri içinde genel eğitimin bir parçası olarak kabul edilir. Beden eğitiminin faydaları eğitimle bütünleştğinde faydaları da bütünlük kazanır ve bedensel sağlığın, ruhsal, zihinsel ve sosyal açılardan toplumda sağlıklı bireylerin olmasını sağlayarak genel eğitimin amacına ulaşmasında önemli bir rolü vardır (Karaküçük 1991). Öztürk, beden eğitimi dersinin kapsamını “beden her bireyin kendi fiziksel sağlık ve yeterliliği ölçüsünde katılacağı, kendini ifade edeceği etkinlikler olduğunu, vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekreatif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü, en ekonomik tarzda kullanmayı, dolayısıyla organların kontrolünü metotlu bir şekilde hareket ettirmesini öğreten faaliyet sistemi” olarak açıklamaktadır (Öztürk 1982).

2.1.1. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Eğitim kapsamında beden eğitimi dersi ve spor faaliyetlerinin amacı, “öğrencilerin beden, fikir ve ruh sağlığını koruyarak, kendine güveni olan, isabetli karar verebilen, dürüst, kontrollü ve disiplinli insanlar olarak yetişmelerine yardımcı olmak ve mücadele güçlerini geliştirmek, sağlıklı yaşama alışkanlıkları edinmelerini sağlamak, milli birlik ve beraberlik duyguların güçlenmesini sağlamaktır (MEB 1997). UNESCO raporlarında beden eğitimi dersi için “fiziksel özellikleri geliştirmeye yardım eder, sağlık ve hijyeni,

kişinin fiziksel potansiyeline zarar veren endüstriyel çevre ve modern yaşamın sıkıntıları himaye etmek için yaşamsal değerdedir” açıklaması yer almaktadır (Çiçek 1998).

2.1.2. Beden Eğitime Karşı Tutum

Tutum terimi kelime olarak Latince 'de “harekete hazır” anlamına gelmektedir. Bu kavramın bilimsel alan yazında 19. yy'den itibaren incelendiği görülmektedir. Tutum, “davranıştan önce oluşan ve bireyin davranışına yön veren eğilim” olarak tanımlanmaktadır (Arkonaç 2001). Özgüven (2000) tutumu “bireylerin bir kişiyi, grubu, kurumu ya da bir düşünciyi kabul etme veya reddetme biçiminde ortaya çıkan duygusal bir hazır oluş hali ya da eğilim” olarak ifade etmektedir. Daha genel bir tanımla tutum “bireyin çevresinde kişi, olay ya da duruma karşı sahip olduğu eğilim” olarak tanımlanmaktadır. Tutuma konu şeyler somut olabileceği gibi savaş, barış ya da sonsuzluk gibi soyut kavramlar da tutumun konusu olabilir. Bireylerin tutum sahibi olabileceği kavramlar ve konular belirli kategorilere ayrılmaktadır. Birey her zaman yaşadığı duruma göre tutum geliştirmeyip bazı durumlarda olaylara şahit olması ve dolaylı yollardan bilgi sahibi olduğu durumlarda da tutum sergileyebilmektedir. Tutum, bilişsel sistematik bir yapı oluşturarak bireylerin çevreleriyle ilişki kurmalarında kolaylık sağlarlar. Bu açıdan sosyal psikolojinin konusu olarak toplumsallaşmanın oluşmasında ve bireyin toplum içinde sergileyeceği davranışlarda kendinin ifade edebilmesinin yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Sosyal psikologların işaret ettiği gibi insan hayatında meydana gelen her şey bireylerin tutumlarına bağlı olarak gelişmekte ve yaşanmaktadır.

2.1.3. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Yaşadığımız çağın en büyük problemlerinden biri de hızla gelişen teknolojiyle birlikte çocukların oyun oynayıp, serbest zamanlarını verimli değerlendirebilecekleri, eğlenebilecekleri ortamların gün geçtikçe yok olduğu görülmektedir. Çocukların oyun oynayıp birlikte eğlenceli zaman geçirecekleri mekânların yok olması önemli bir problem haline gelmiştir. Teknolojik aletlerin gelişmesiyle birlikte günümüz çocuklarının oyun algılarının da değişiklikler ortaya çıkmaktadır. Yaşadığımız zaman diliminde teknoloji dünyasının da gelişimiyle beraber çocuklar bilgisayar vb. aletlerin karşısında oyun oynayarak zamanlarını tüketmektedirler. Bu durumun neticesinde karşımıza çocukların psikolojik, sosyolojik, fizyolojik ve fiziksel olarak olumsuz etkilendiklerini

görülmektedir (Pepe ve Kazan-Kırçık 2005). Çocukların fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek, beden eğitimi ve spor aktivitelerinin önemini ortaya koyan kilit bir konudur. Bu aktiviteler, çocukların sağlıklı ve aktif yaşamlar sürmelerine, sosyal becerilerini geliştirmelerine ve fiziksel ve zihinsel refahlarını artırmalarına yardımcı olur. Beden eğitimi ve spor, çocukların gelişiminde çok yönlü bir rol oynar ve onların sağlıklı bir yaşam sürmeleri için gerekli beceri ve alışkanlıkları edinmelerine olanak tanır. Keskin (2006)'e göre, aileler günümüzde geçmişe kıyasla sporu daha olumlu bir şekilde değerlendirmekte ve çocuklarının spora yönlendirilmesine daha istekli olmaktadır. Özellikle son zamanlarda, çocukların oyun oynayabilecekleri alanların kısıtlanmasıyla birlikte, apartman dairelerinde sınırlı bir alanda vakit geçiren ve çeşitli teknolojik cihazlarla meşgul olan çocuklar, açık hava alanlarına ve parklara olan özlemle büyümektedirler. Bu durumlar göz önüne alındığında, çocukların hareket ihtiyaçlarını ve enerjilerini boşaltabilecekleri ders dışı sportif etkinlikler ile beden eğitimi derslerinin giderek daha da önem kazandığı görülmektedir.

İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında bulunan öğrenciler hareket ve enerji seviyesi gerekse de boş zamana sahip olmaları neticesiyle iyi bir örnek grubudur. Bu yaş aralığındaki öğrenciler sahip oldukları potansiyellerini yetenekleri doğrultusunda uygun çalışmalara yönlendirildiği takdirde ve birçok zararlı alışkanlıklarda koruyabilmek, yanlış sosyalleşmesini önüne geçmek, stres seviyelerini azaltarak ve bunu kontrol edebilmeyi öğretmek, toplumsal ve okul kurallarına hoşgörülü durumu getirerek bireylerin bilgi ve beceri seviyelerini en üst seviyeye çıkarmak gibi bireysel ve toplumsal yarara temel oluşturacak birçok konu açısından en geçerli yol öğrencilerin okulda ve okul dışı zamanlarında yapabilecekleri sportif aktivitelerdir (Akgün ve İnan 2010). Yaşadığımız dönemde yaşam şartlarını dikkate alındığında beden eğitimi ile insan yaşamının birbiri içine girmiş olgular olduğu ve hayatın her döneminde bilinçli olarak yapılan fiziksel aktivitelerin yaşamın her anında insan hayatına sağlık, sıhhat ve mutluluk katarak bireyin fiziksel, ruhsal ve ahlaki erişkinliğine katkı sağladığı bir gerçektir (Balcıoğlu ve ark. 2005).

2.1.4. Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Genel ve Özel Amaçları

Beden eğitimi ve spor dersinin öncelikli hedefleri arasında, Türk milletinin kültürel mirasına uygun olarak bireylerin bedensel ve ruhsal sağlığını desteklemek ve

güçlendirmek, olumlu bir benlik algısı oluşturmak, evrensel ahlaki değerlere bağlı kalmak, iş verimini artırmak, olumlu düşünme yeteneklerini geliştirmek, milli birlik ve beraberlik duygularını pekiştirmek, hak ve özgürlüklerini kavramak ve toplum içinde diğer bireylerin haklarına saygı duymak gibi önemli değerlerin ve duyguların oluşumunu ve ilerlemesini sağlamaktır (MEB 2000). Bireyler arasında beden eğitimi ve sporun amatörlük ruhuyla yaygınlaşması ve gelişmesi, sporun özünün canlı kalmasını destekleyerek her yaştan bireyin spor anlayışını benimsemesine katkı sağlamak, beden eğitimi ve spor derslerinin temel hedefleri arasındadır. Bunun yanı sıra, insanların bedensel ve zihinsel sağlığını iyileştirmek, gençlerden yaşlılara kadar herkesin boş zamanlarını etkili bir şekilde değerlendirmesini teşvik etmek ve toplumdan izole olmuş bireyleri topluma kazandırmak da beden eğitimi ve sporun genel amaçları arasında yer alır. (İnal 2015). Beden eğitimi ve spor dersinin özel amaçları ise ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programında (MEB 2018) aşağıdaki şekilde açıklanmıştır:

1. Dünyada ve Türkiye’de sporun tarihsel gelişimleri hakkında bilgi birikimine sahip olması

2. Fiziksel aktivitelere katılarak hareket, bilgi ve becerilerini geliştirmesi ve bu becerileri devamlılık haline getirmesi,

3. Türk spor tarihinde başarılı olmuş sporcular hakkında bilgi sahibi olması,

4. Sportif aktiviteler aracılığıyla spor kültürü edinmesi, sporun gerektirdiği kuralları, bilgi ve becerileri uygulayabilir duruma gelmesi, bu becerileri yaşamına entegre edebilmesi,

5. Engelli ve özel eğitime ihtiyaç duyan insanların bedensel, ruhsal ve sosyal olarak gelişmesinde sportif faaliyetlerin önemini bilincinde olma,

6. Milli bayramların ve kurtuluş günlerinin önemini anlayarak ve değerini kavrayarak, bu özel günleri kutlamalara katılmak için istekli ve gönüllü olur,

7. Atatürk’ün ve Türk düşünürlerinin beden eğitimi ve spor ilgili olan düşüncelerini anlayabilmek,

8. Spor organizasyonlarına katılarak spor bilinci yüksek, sosyal bireyler olmak,

9. Fiziksel aktivitelere düzenli katılarak sağlığını güçlendiren bilgi becerileri yaşamına aktarması ve kişisel gelişiminde kullanması,

10. Beden ve ruh sağlığını tehlikeye düşürecek alışkanlık ve bağımlılıklardan kaçınma,
11. Başkalarına karşı her zaman dürüst, saygılı, “adil oyun” çerçevesinde davranışlarda bulunması ve bu özellikleri alışkanlık haline getirmesi,
12. Spor alanlarında çalışma gösteren meslek grupları hakkında bilgi sahibi olma (MEB 2018).

2.1.5. Beden Eğitimi ve Sporun Bireye Olan Etkileri

Büyüme sürecine giren çocuk bu dönemin her anında düzenli ve aşamalı bir şekilde birçok değışim görölmektedir. Beden eğitimi ve sporun da amaçlarını kapsayan bu değışimler fiziksel, zihinsel, sosyal ve psikomotor değışimler olarak çeşitlendirilmektedir (Baumgather ve Jackson 1987; Nash 1948; Irwin 1960; Nixon ve Jewetti 1969). Beden eğitimi ve spor çocukların bireysel farklılıklarından dolayı her çocukta farklı görölen bu değışimlerin sağlıklı bir şekilde atlatılması açısından kritik bir göreve sahip olup genel eğitimi desteklemektedir. Beden eğitimi ve sporun temel amacı, çocukların fiziksel aktiviteler aracılığıyla hareket kabiliyetlerini geliştirerek en yüksek seviyeye çıkarmalarına yardımcı olmaktır. (Tamer 1987).

2.1.5.1. Beden Eğitiminin Fiziksel Etkileri

Beden eğitimi ve spor kişinin günlük hayatında daha hareketli ve enerji dolu olmasına olanak sağlamaktadır. Fiziksel aktivitelere katılan kişiler bedensel ve zihinsel yorgunluklarından kurtularak vücutlarından stresi uzaklaştırmakta ve vücut direnç seviyelerini artırmasına olanak sağlamaktadır. Yapılan her fiziksel aktivite vücutta kilo almanın önüne geçer ve yağ oranını düşürerek bireyin bedensel olarak sağlıklı bir yaşam sürmesini sağlamaktadır. Beden eğitimi ve spor aktiviteleri, vücuttaki kılcal damar sayısını artırarak ve iç salgı bezlerinin daha sağlıklı bir şekilde çalışmasını sağlayarak bireyin sağlığını destekler. Aktif olarak sporla ilgilenen bireyler, daha büyük bir kalp ve güçlü kaslara sahip olma fırsatı bulurlar. Ayrıca, beden eğitimi ve spor etkinlikleri, bireyin kişilik gelişimini olumlu yönde etkiler ve mücadele etme ve dayanma yeteneklerini artırır (İnal 2015). Fiziksel aktiviteler, kas ve eklem yapısının gelişimi için kritik öneme sahiptir ve eğitim sistemi içinde beden eğitimi dersleri, bu fiziksel gelişimi desteklemenin anahtarıdır. Hareket ederken, kaslar ve eklemler dinamik bir rol oynar, kemikler ise daha çok statik bir destek sağlar. Bilimsel araştırmalar, düzenli fiziksel

aktivitenin kas ve eklem gelişimi üzerindeki olumlu etkilerini açıkça ortaya koymaktadır. Düzenli olarak egzersiz yapan bireyler ile yapmayanlar arasındaki fiziksel gelişim farkı gözle görülür bir şekilde kendini belli eder. Bu aktiviteler, kas gücü ve esnekliğini artırmanın yanı sıra, eklemlerin hareketliliğini ve dayanıklılığını da geliştirir. (Açık 2006).

2.1.5.2. Beden Eğitiminin Zihinsel Etkileri

Bilimsel düşünce esnasında sadece zihinsel bir süreçten geçmediğini ve bu süreç esnasında tüm bedenin aktif bir şekilde görev yaptığı kabul görülmektedir. Beden eğitimi ve sporun çocukların zihinsel gelişimlerine olumlu etkisi inkar edilemez bir gerçektir. İnsanlar fiziksel aktiviteler yoluyla sağlıklı bir yaşam sürmenin ve hayatlarına katmış olduğu faydaları görmektedir (Aracı 2001).

Beden eğitimi bireylerin dengeli ve sağlıklı besinler tüketmesini, kişisel temizliğini, büyüme ve hareket ilişkisi, hastalıklara karşı bağışıklık sisteminin kuvvetlenmesi ve sağlıklı bir vücuda sahip olmasının bilincine varmasına ve gerçekleştirdiği egzersizlerin ve hayatının niteliğini artırmaktadır (Çakıroğlu 1987). Beden eğitimi öğrencinin akademik başarısına olumlu yönde katkı sağladığı gibi bireyi öz disiplin, hedeflerine yönelik verimli çalışmasını ve hedeflerini gerçekleştirmek için istekli olmasını sağlamaktadır (Colchico ve ark. 2000; Sibley ve Etnier 2003). Beden eğitimi, sadece fiziksel becerilerin değil, aynı zamanda zihinsel yetilerin de gelişimine katkı sağlar. Bu süreçte, birey hareket etmeyi öğrenirken algılama, düşünme, depolama, model alma, karar verme, problem çözme gibi çeşitli zihinsel becerileri kazanır (Demirci 2008). Ayrıca, beden eğitimi öğrencilere kendi güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi anlama fırsatı sunar (Tamer 1987).

2.1.5.3. Beden Eğitiminin Psikomotor Gelişimdeki Rolü

İnsanoğlu doğum öncesi ile birlikte sürekli olarak büyüme ve gelişim içinde olup refleks hareketler ile ilk defa karşımıza çıkmaktadır. Bu refleks hareketler zaman ilerledikçe kendini motor becerilere dönüşürken göz kırpmaya ve nefes alıp verme gibi bazı durumlar istemsiz yapıldığı için hayat boyu devam edebilme özellikleri bulunmaktadır. Fakat organlar vasıtasıyla bilerek ve isteyerek yapılan hareketleri ise psikomotor gelişim çatısı altında açıklanmaktadır (MEGEP 2007; Topkaya 2007). Psikomotor hareketler yürüme,

koşma, atlama, sıçrama gibi vücudun düzenli ve koordinasyonunu içeren duyu organlarını bilinçli ve koordineli bir şekilde çalışmasıyla beyin ve sinir sistemlerinin uyum içinde çalışmasını sağlayan eylemlerdir. Psikomotor yetenekler dikkat, güç, kuvvet, denge, tepki hızı, eş güdüm ve esneklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikomotor gelişim ise hareketlerde ortaya çıkan fiili değişiklikler olarak karşımıza çıkmaktadır. Beden eğitiminin asıl amaçlarından biri de bu becerilerin geliştirilmesiyle birlikte bireyin bütün olarak gelişimini devam ettirip beceri kazanması olarak ortaya çıkmaktadır (Aracı 2001). Harre (2011) motor gelişim dönemlerinde belirttiği 8-11 ve 11-13 yaş aralığındaki çocuklara vurgu yaparak bu dönemdeki çocukların gelişimlerinin daha hızlı gerçekleştiği, bu dönemdeki çocukların beden eğitimi ve spora ilgi düzeylerinin diğer dönemlere göre daha yüksek olduğu ve öğrenmeye daha istekli olduklarını belirtmiştir. Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin yapılmasındaki hedeflerden biri psikomotor gelişim spor becerileri kazanma çalışmaları olup bu süreç esnasında bedensel aktivitelere katılma yoluyla desteklenerek kas kuvveti ile beraber performans artışı kazanılmaktadır (Karadağ 2012; Tamer ve Pulur 2001).

2.1.5.4. Beden Eğitiminin Sosyal Gelişimdeki Rolü

Beden eğitimi ve spor aktiviteleri toplumun gelişmesi yönünde olumlu etkilere sahiptir. Fiziksel aktiviteler bireyin motorsal, psikolojik ve fiziksel özelliklerini geliştirirken bunlarla birlikte çocukların sosyal yönlerini de önemli ölçüde katkı sağlamaktadır (Yetim 2005). Sporun bu olumlu etkileri çocuk yaşlardan itibaren planlanan spor aktivitelerinin sosyal ve kişilik kazanımlarına desteklediği kabul edilmektedir (Aytan, 2010). Beden eğitimi ve spor aktivitelerinin, özellikle uyum sorunları yaşayan çocuklar ve gençler üzerinde olumlu etkileri olduğu gösterilmiştir. Bu aktiviteler, bireylerin sosyal becerilerini geliştirmelerine, kendilerini ifade etmelerine ve topluma entegre olmalarına yardımcı olur. (Öztürk-Kuter ve Kuter 2012). Araştırmalar, sporun, katılımcıların özgüvenini artırmada, sosyal kaygıları azaltmada ve yeni arkadaşlıklar kurmada etkili olduğunu göstermektedir. Beden eğitimi ve spor, gençlerin sosyal ağlarını genişletmelerine ve topluma daha uyumlu bireyler olarak katılmalarına olanak tanır.

Yalçın ve Balcı (2013) çalışmanın içeriğine göre, çocuklarını sportif aktivitelere yönlendiren ve destekleyen ebeveynlerin düşüncelerine göre çocuklarının fiziksel aktivitelere katılımlarından sonra yaşanan değişimlerin konu alınması amaçlanmıştır.

Çalışmanın boyutları ele alındığında ebeveynlerin düşünceleri spora yönelen çocukların okul yaşantılarının daha disiplinli, sorumluluklarının farkında olan, sınıf içi çalışmalarda arzulu olduğunu gösterirken, saldırgan davranışların sıklığının azaldığı, fiziksel hareketliliğin ise artış gösterdiği belirlenmiştir. Bunlara ek olarak ebeveynlerin düşünceleri doğrultusunda spor ile ilgilenen çocukların sosyal yönlerinin ilerleme olduğu, çekingen tavırlarının azaldığı, arkadaşlık ilişkilerinin geliştiği ve hayata yönelik daha mutlu bir kişilik oluşturdıklarını gözlemlemişlerdir. Beden eğitimi ve spor aktiviteleri günümüzün dikkat çeken problemlerinden olan maddi ve manevi yalnızlık hissiyatını ortadan kaldırdığı sonucuna varılmıştır. Okulda yapılan sportif etkinliklere kendi yaşındaki öğrencilerle katıldıklarında farklı konum, rol ve statüler kazanarak her duruma yönelik davranış göstermeyi öğrenirler ve bu durum neticesinde öğrencinin sosyalleşerek topluma uyumuna katkı sağlamaktadır. Evrensel niteliklere sahip spor ve oyunlar çocukların rol öğreniminde ciddi katkılar sunmaktadır (Yetim 2000). Beden eğitimi ve spor aktivitelerine katılmasıyla birlikte kişinin vücut ve ruh sağlığına bağlı olarak iradesini iyileştirmede ve grup çalışmaları olması neticesiyle topluma ait olabilme duygusunu artırmaktadır (Açak 2006).

2.2. Akran İlişkileri Kavramı

Ergenlik dönemi akran ilişkileri bakımında önemli bir evredir. Çocuklara özgüvenlerinin oluşturulması, toplumsal değerlerin öğretilmesi ve aile ilişkilerinden çok akran ilişkileri ön planda olmaktadır. (Demir ve ark. 2005). Akran grupları ergen davranışlarını aile göre daha çok yönlendirir ve şekillendirir. (Susman ve ark. 1994). Ergenler günlerinin büyük kısmını akranları ile geçirirler. Bu durum ergenlerin özerklik kazanmasına, sosyal beceriler edinmesine ve yakın ilişkiler kurmasına katkı sağlamaktadır (Hartup 1985). Bu nedenle ergenler akran grupları ile sosyal etkinliklerde bulunmayı ve beraber vakit geçirmeyi tercih ederler (Lindsey 2022). Bukowski ve Sippola (2005) ergen dostluklarının ömür boyu sürebildiği ve kalıcı olabildiğini ifade etmişlerdir. Bu nedenle ergenler akranları ile olumlu ilişkiler geliştirip, ergenlerin sağlıklı sosyal ve duygusal bir uyumun alt yapısını güçlendirdiği söylenebilir (Dykas ve ark. 2008). Dunphy (1972) arkadaşlık ilişkilerinin gelişimini beş aşamada incelemektedir. Dunphy'e göre birinci aşama kalabalıktan önceki dönem yaşamaktadır. Bu aşamada ergen hemcinslerinin bulunduğu, görece küçük ve diğer gruplardan soyutlanmış bir gruba dahildir. İkinci aşama sayı olarak fazla bireyin bulunduğu arkadaş ortamının başlangıcı olarak

açıklamıştır. Bu aşamada ergen hemcinslerinin başka gruplarla etkileşime ve iletişime geçmeye başlamaktadır. Üçüncü aşamada ergen cinsiyet açısından ayrı cinsten kişilerin bulunduğu gruplara dahil olmaya başlamaktadır. Dördüncü aşamada ergen cinsiyet bakımından ayrı cinsten ve daha çok bireyin bulunduğu bir grubun yakın ilişkiler geliştiren bir üyesidir. Son olarak sayıca çok bireyin bulunduğu grubun üye sayısı azalmakta ve yakın ikili ilişkiler daha çok ön plandadır. Dunphy'nin (1972) sayıca çoğalma açısından ergenlerde arkadaşlık ilişkileri bir çan eğrisine benzetmektedir. Erken ergenlik döneminde diğer gruplardan ayıran ve cinsiyet açısından benzer gruplar, ergenliğin ortalarında cinsiyet açısından heterojenleşmeye başlamakta ve sayıları artmaktadır. Geç ergenlik döneminde ise gruptaki kişi sayısı azalmakta ve candan ikili ilişkiler ön plan çıkmaktadır (Akt; Coleman ve Hendry 2011).

Yapılan araştırmalarda olumlu taydaş ilişkilerinin, ergenlerde spor yapma ve daha sosyal bir yaşam benimsemelerinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Ergenler bu ilişkileri ile problemlerini anlatabilir ve başarılı olmak istediği konularda taydaşlarından yardım isteyebilir. Beraberinde topluma yararlı bir birey olma konusunda önemli bir etkiye sahip olur. Bu durum ergenlerin sosyal becerilerinin gelişiminde ve sportif becerileri kazanmasında önemli bir etkiye sahiptir (Engels ve TerBogt 2001). Bununla birlikte ergenleri sosyal ilişkileri yoluyla mutluluk seviyesinin arttığına değinilmiştir (Sanderson ve Cantor, 1995). Olumsuz akran ilişkileri ergenlerde uyum problemini ve konsantre olma yetilerini etkilemektedir (Engels ve Ter Bogt 2001). Kaliteli akran ilişkileri farklı bir ifadeyle ergenleri uyum problemine karşı korumaktadır. Uludağlı ve Sayıl'a (2009) göre ergenlerde yakın ve karşı cinsten arkadaş edinme, risk alma davranışlarını azaltmakta, anne ve babanın akran ilişkilerini sınırlama veya yasaklaması risk alma davranışlarını arttırdığı görülmektedir. Taydaş ilişkileri sadece olumlu yönde ergeni etkilemez, aynı zamanda olumsuz geri dönüş de sağlayabilir. Lansford ve ark. (2003) akran ilişkilerinin geliştirici ve koruyucu görevi kadar bir risk faktöründe olabileceği dikkat çekmektedir. Ergenlerde madde ve alkol kullanımı ve suç teşkil eden davranışlar genellikle akran gruplarının olduğu yerlerde meydana gelir. Disko, bar ve partiler gibi akranların bulunduğu ortamlar arkadaşlık ilişkilerini etkileyebilir. Bu ortamlar ergenlerin duygusal ilişkilerini ilerletmesine etki eder (Engels ve ter Bogt 2001). Fakat akran ilişkilerini geliştiren olay ve her durumun olumlu olduğunu söylemek doğru olmayacaktır. Bu çerçevede Lerner ve Steinberg (2004) çetelerin akran ilişkilerini geliştirdiğini

vurgulamakla beraber, çetelerin ergenlerin olumsuz ve suça yönelik tutumlar kazanmasında etkili bir risk faktörü olduğunu belirtmektedir. Bu bağlamda akran ilişkilerinin ergenlerde olumlu yönlerini belirtmek iyimser bir bakış açısı olacaktır. Akran ilişkilerinin analizi yapılırken niteliği ve kalitesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Çete üyesi olan bir ergende akranlarıyla ilişkilerinin gelişmesi beklenen durumlardan biridir. Fakat çeteye dahil olmanın gelişimin diğer alanlarında yarattığı olumsuzluk veya yıkımın farkına varılması gerekmektedir. Araştırmalarda akran ilişkilerinin sporda olumlu ve bağdaştırıcı yönüne değinilse de, grup içerisinde bireyler arasında oluşabilecek olumsuz davranışlar, bazı ergenleri yaptıkları sporu sevmelerine rağmen spordan uzaklaştırıp, spordan soğutmaktadır. Ergenlerde akran ilişkileri iyi oluşun sağlanmasında ve ilişkilerin devam ettirilmesinde önemli bir faktör olarak görülmektedir (Savcı ve Aysan 2016).Buhrmester'a (1990) göre ergenlerde yakın ilişki olmayışı duygusal iyi oluşun sağlanmasında oldukça önemlidir. Ona göre yakın ilişkiler kuramayan ve yakın arkadaşlıklar geliştiremeyen ergenler duygusal iyi oluş açısından daha geri planda kalmaktadır. Chapple (2005) suç işleme ile dürtüsellik arasındaki bağı akran ilişkileri üzerinden ifade etmektedir. Ona göre dürtüsel bireyler akranları tarafından kabul edilmemektedir. Kabul edilmeyen ergenler yalnızlaşmakta ve suç işlemeye yatkın olmaktadır. Bu bağlamda akran ilişkilerinden uzak ve yoksun kalmanın suç işleme davranışlarını etkilediği söylenebilir. Yamasaki ve Nishida'a (2009) göre saldırganlığı arkadaş yoksunluğu arttırmaktadır.

2.2.1. Akranlar Tarafından Kabul Edilme

Akranlar tarafından kabul edilme durumu çocuğun o grup içerisindeki akranları tarafından sevilme durumunu ifade etmektedir (Bierman 2004). Grup içerisinde oluşan yapıda çocuklar, diğer akranları tarafından belirlenen bir sosyal konuma sahiptir (Beazidou ve Botsoglou 2016). Akran kabulü, çocuğun akran grubu içerisinde sevilme ve sevilme derecesi ile ortaya çıkan yansımasıdır (Ladd ve ark. 1997; Ladd ve ark. 1999). Çocukların akranları tarafından kabul edilmeleri onlar için büyük öneme sahiptir. Akran kabulünde çocukların sahip oldukları kişilik özellikleri önemli bir etkiye sahiptir. Bu özellikler şu şekilde ifade edilmektedir:

1. Sorumluluklarını bilme ve farkında olma, sosyal, uyumlu ve arkadaş canlısı olma
2. Fiziksel açıdan çekici olma

3. Sosyal açıdan olumlu davranışlar sergileme
4. Oyun becerisi, ahlak anlayışına sahip olma, popülerlik
5. İşbirlikli davranma, yardımseverlik gibi sosyal becerilere sahip olma
6. Akademik açıdan başarılı olma, mizah anlayışına sahip olma, pozitif ruh hali, etkili iletişim becerileri
7. Sosyal problem çözme becerileri
8. Bilişsel ve dilsel açıdan yeterliliğe sahip olma
9. Empati
10. Kurallara uyma (Bradley 2001; Polenski 2001; Slaughter ve ark. 2002;).

Çocuklar kendilerini doğru ve uygun bir şekilde ifade edebildiklerinde akran ilişkilerinde daha başarılı olmaktadır ve kurdukları ilişkileri uzun süre devam ettirebilmektedir. Akranlar tarafından kabul edilen ve sevilen çocukların olumlu sosyal davranışları da gelişim göstermektedir (Ladd ve ark. 1997; Ladd ve Burgess 1999; Gülay 2010).

Çocukların akran kabulünde akranlarına karşı nasıl davrandığı da önemli bir etkiye sahiptir. Akranlarına karşı daha olumlu, destekleyici ve saldırgan davranışlardan uzak tutum sergileyen çocuklar akranları tarafından daha fazla sevilmektedir (Şad 2007).

2.2.2. Adolesan Dönemde Akran İlişkileri ve Önemi

Akran kelimesi dilimize Arapçadan geçmiş, eşit ve denk anlamlarına gelen bir kelimedir. Ortak bir gruba dahil olan; yaş, cinsiyet, fikir ve davranış yönlerinden ortak noktaları olan bireyler için kullanılan bir tabirdir (Aydem 2018). Adolesan dönem akran ilişkilerinin belirgin olarak boyut kazandığı bir evredir. Adolesan dönem gelişimin getirdiği bazı sorumluluklar çerçevesinde toplumdaki değer ve yargılara uyum sağlama açısından zorunlulukların olduğu bir dönemdir. Bu uyum sağlama bağlamında adolesan birey çevresi tarafından kabul görecekt sosyal bir kişiliğe sahip olmak için onaylanan davranışları sergilemektedir. Adolesan birey sosyal davranışların ilk adımını ebeveynleri sayesinde öğrense de yetişkinliğini etkileyecek olan sosyal becerileri ve özerkliğini akranları ile kurduğu ilişki neticesinde gerçekleştirmektedir. Adolesanların

davranışlarının gelişiminde aileden çok arkadaş grupları daha etkilidir (Şanver ve Özvarış 2023).

Bu gelişim ışığında adolesan birey iki tip ilişki şekline sahip olmaktadır. Bunlar dikey ve yatay ilişkilerdir. Dikey ilişki tipi daha çok tanımlayıcı bir ilişki türüdür ve anne, baba, öğretmen ile kurulan ilişki türü örnek verilebilir. Yatay ilişki ise adolesanın kendi arkadaşları ile kurduğu akran ilişkisi türüne örnektir. Adolesan döneme gelindiğinde kurulan ilişkiler daha çok yatay ilişki türündedir ve adolesan birey ailesinden uzaklaşarak arkadaşlarıyla yakınlaşmaya başlamaktadır. Çocukluk evresinde, ebeveyn kontrolünde gelişen akran ilişkileri adolesan dönemi itibarıyla ailenin kontrolünden çıkarak, bağımsız bir şekilde kurulmaktadır (Brown ve ark. 2008). Bu nedenle aileden bağımsız hareket etme isteği oluşan adolesanda arkadaşlarından sosyal destek bulma arayışını beraberinde getirmektedir (Hong ve Espelage 2012). Çocuklukta arkadaşlık ilişkisi daha çok yapılan etkinliklere odaklanırken, adolesan dönemde daha çok duygu ve düşünce kavramları için içine girerek daha samimi ilişkilere odaklanmaktadır. Çocukluktan ergenliğe geçildiğinde sosyal ilişki artık çoğunlukla, akranlar ile daha uzun, ebeveynler ile daha kısa olmaya başlamaktadır. Bu durum ebeveynler için; çocuklarının arkadaşlık ilişkilerini daha zor denetlemesi anlamına gelmektedir (Brown ve ark. 2008).

Adolesan dönem, arkadaş ilişkileri açısından oldukça önemlidir. Bu dönemin adolesan bireyde meydana getirdiği sosyal değişiklikler arkadaş ilişkilerinde artışa neden olmaktadır. Arkadaş ilişkileri, adolesanın psikolojik ve sosyal değişimi, çevresi ile olan uyumu konularında etkiye sahiptir. Adolesan dönemdeki akran ilişkileri; adolesan bireye sosyal görevlerini benimsemesinde yardımcı olmaktadır. Bunun yanında akran ilişkileri adolesan bireyde; sorumluluk sahibi olma, fikir ve görüşlerini açıkça ifade etme konularında da önemli role sahiptir. Arkadaşlık ilişkileri bu dönemde yeterince sağlanamaz ise birey, kendisini değersiz ve toplum tarafından dışlanmış hissedebilmektedir (Köse 2015).

Akran ilişkilerindeki artışın temel nedenleri arasında adolesan bireyin sosyal ihtiyaçlarını karşılaması ve tecrübe edinmesi vardır. Sayıları beş, altı kişiden oluşan akran grupları, arkadaş ilişkileri için merkezi bir öneme sahiptir. Bu akran grupları adolesan bireye geliştirici sosyal ortamlar hazırlamaktadır. Bu bağlamda akran grupları bireyin ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Kızıloluk 2017). Kurulan akran ilişkileri akademik açıdan

da destekleyici olduğu değerlendirilmektedir. Okulda kurulan akran gruplarına dahil olan adolesan bireyde akademik başarı, okula devamlılık gibi konularda olumlu davranışlar gelişebilmektedir (Wang ve ark. 2018).

Adolesan birey bu dönemde akranlarının dünya görüşü ve düşüncelerini benimsemektedir. Arkadaş çevresi sayesinde daha iyi benimsenen sosyal ve toplumsal görevler yetişkin bir birey olmayı kolaylaştırmaktadır. Adolesanların kurdukları sosyal ilişkiler ile birbirilerini hayata hazırladıkları söylenebilmektedir. Bu nedenle akran gruplarına dahil olmak adolesan birey için önem arz etmektedir (Köse 2015).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma bir saha taramasıdır. Saha taramasında veri toplamak amacıyla anket tekniği kullanılmıştır. Çalışmaya katılan gönüllüler kendilerine verilen anketleri doldurmadan önce bilgilendirilmiş olup ve gönüllü katılım formları imzalatılmıştır. Bu araştırmanın yapılabilmesi için Bingöl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Etik kurulunun “18.10.2022 tarihli, 22/18 sayılı, Karar: 09” etik kurul onayı alınmıştır (Ek 1.).

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören, İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Önemi

Okul ortamı öğrencilerin ailelerinden sonra vakitlerini en çok olarak geçirdikleri yerler diyebiliriz. Öğrencilerin akranları ile olan ilişkisi de bu bağlamda büyük önem kazanmıştır. Öğrencilerin akran ilişkisinin iyi olması öğrencilerin psikolojik, fiziksel ve zihinsel olarak gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğrencilerin akran ilişkilerinin geliştirilmesi son zamanlarda üzerinde en çok durulan konular arasında gelmektedir. Öğrencilerin akranları ile en iyi vakit geçirdikleri derslerin başında da beden eğitimi dersi geldiği hiç yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Beden eğitimi dersine yönelik tutum ile akran ilişkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi bu ve ilişki ile elde edilen verilerin akran ilişkisine katkı sağlayacağı düşünüldüğünden yapılan bu çalışma önem arz etmektedir.

3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören 800 öğrenci ile sınırlıdır.

3.5. Araştırmanın Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Malatya ilinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı devlet okullarında öğrenim gören oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmanın mümkün olmaması nedeniyle örneklem alma yoluna gidilmiştir. Bu bağlamda araştırmanın örneklemi belirlemek için Krejcie ve Morgan tarafından evren büyüklüğüne oranla örneklem büyüklüğünün hesaplandığı tablodan faydalanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında 0,05 anlamlılık düzeyinde ve 0,05 örneklem hatasına göre 10.000'den küçük evren büyüklüklerinde 154 sayısı örneklem için yeterli bulunmaktadır (Ural ve Kılıç 2006). Bu çalışmada 800 anket formu katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcıların seçiminde kolayda örneklem metodundan faydalanılmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Araştırmamızda veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Anket formu üç bölüm ve toplam 44 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenlerle ilgili 11 ifade yer almaktadır. İkinci bölümde, 18 ifadeden oluşan “Boş Zaman Engelleri Ölçeği”, üçüncü bölümde 15 ifadeden oluşan “Mesleki Tükenmişlik ve Toparlanma Ölçeği” kullanılmıştır.

3.6.1. Kişisel Bilgiler Formu

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel Bilgi Formu’ uygulanmıştır. Kişisel bilgi formu, çalışmaya katılan öğrencilerin hakkında bilgi toplamak amacı ile çalışmada inceleme konusu olan cinsiyet, sınıf, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ders durumu, spor yapma durumu değişkenleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır.

3.6.2. Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Tutum Ölçeği

Ortaöğretim Öğrencileri İçin Beden Eğitimi Dersi Tutum Ölçeği Güllü ve Güçlü tarafından 2009 yılında ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine karşı tutumlarını belirlemek amacıyla araştırılıp geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutta olmak üzere 24 olumlu ve 11 olumsuz olmak üzere toplam 35 sorudan oluşmaktadır. Ölçekte bulunan ifadelerin değerlendirilmesi beş(5) puanlıdır. Bu puanlama likert tipi ölçekten yararlanılarak hazırlanmıştır. Ölçeğin likert puanlaması; 1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kararsızım, 4=Katılıyorum, 5=Tamamen katılıyorum şeklindedir. Bu araştırma için

ölçek toplam puanı üzerinden analizler yapıldığı için ölçek toplam puanına ilişkin Cronbach Alpha katsayısı ele alınmıştır ve bu katsayının 0.95 olduğu tespit edilmiştir.

3.6.3. Akran İlişkileri Ölçeği

Akran İlişkileri Ölçeği Perry'nin (1983'ten akt., Bukowski vd., 1994) görüşme yoluyla hazırladığı taslak maddeler Bukowski ve arkadaşları (1994) tarafından ölçek hâline getirilmiştir. Türkçeye uyarlanması çalışması Atik ve arkadaşları (2014) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, çocukların ve ergenlerin en iyi arkadaşları ile olan ilişkilerinin niteliğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek beş faktörlü ve toplam 23 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar sırasıyla Birliktelik 4 madde (1, 2, 3, 4) , Çatışma 4 madde (5, 6, 7, 8), Yardım 5 madde (9, 10, 11, 12, 13), Koruma 5 madde (14,15, 16, 17, 18) ve Yakınlık 5 maddedir (19, 20, 21, 22). Ölçeğin Cronbach alfa katsayıları 0.66 ile 0.86 arasında değişmektedir, her bir alt ölçek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları sırasıyla 0.66, 0.66, 0.86, 0.71 ve 0.83'tür. Beşli likert tipine göre hazırlanan ölçekte; “1= Doğru Değil, 5= Tamamen Doğru” şeklinde yanıtlanmaktadır. Ölçekten en düşük 23, en yüksek 115 puan alınabilmektedir. Ölçme aracından alınan puanların artması akran ilişkilerinin niteliğinin de arttığını gösterir (Erkan Atik vd., 2014).

3.7. Verilerin Analizi

Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutum ve akran ilişkileri ölçekleri aracılığıyla toplanan veriler istatistiksel paket programı SPSS.22 programı aracılığıyla analiz edilip sonuçlar yorumlanmıştır. Ölçeklerin güvenilirlik analizleri Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı hesaplanarak yapılmıştır. Demografik bilgiler ve diğer grup sorulara ait fikir edinilmesini sağlamak amacıyla aritmetik ortalama, standart sapma, frekans ve yüzde dağılımları içeren tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Sağlık çalışanlarının rekreatif faaliyetlere katılım engellerini ve mesleki tükenmişlik boyutları arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon (Pearson) testi uygulanmıştır. Rekreatif faaliyetlere katılım engelleri ve mesleki tükenmişlik algıları ve bu ölçeklerin alt boyutlarının bazı demografik değişkenlerle ilişkisini tespit etmek amacıyla ilk etapta çarpıklık ve basıklık (Skewness and Kurtosis) testlerine bakılmış olup test sonucuna göre normallik şartlarını sağlayan verilerin analizinde bağımsız ikili grupların karşılaştırılmasında Bağımsız Örneklem T (Independent Sample T) testi yapılmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkileri bütüncül

biçimde sınamak için regresyon analizinden faydalanılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çalışmada elde edinilen istatistiksel sonuçlar açıklanacaktır. İlk olarak araştırmaya katılan katılımcıların demografik özelliklerine yer verilecek ve araştırmanın kapsamında rekreatif faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi ölçeğinde elde edinilen diğer istatistiksel işlemler açıklanacaktır.

Tablo 4.1. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Yönelik Tutumları ve Akran İlişki Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Cinsiyet	N	X	S.s	t	P
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi	Kız	420	2.81	.837	-2.424	.753
	Birliktelik	Erkek	380	2.95	.834		
	Akran İlişkisi	Kız	420	2.02	.871	-.491	.999
	Çatışma	Erkek	380	2.05	.820		
	Akran İlişkisi	Kız	420	3.99	.906	4.377	.749
	Yardım	Erkek	380	3.71	.913		
	Akran İlişkisi	Kız	420	3.54	.897	2.932	.675
	Koruma	Erkek	380	3.35	.905		
Akran İlişkileri Genel Puan	Akran İlişkisi	Kız	420	4.03	.855	4.764	.744
	Yakınlık	Erkek	380	3.74	.859		
		Kız	420	3.34	.586	3.271	.520
		Erkek	380	3.21	.557		
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan		Kız	420	3.23	.462	-4.167	.491
		Erkek	380	3.37	.484		
Toplam			800				

p>0.05*

Tablo 1 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademe öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutunda ile akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır (p<0.05).

Tablo 4.2. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Sınıf	N	X	S.d	F	P	Tukey
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi Birliktelik	5. Sınıf ^a	123	2.82	3	3.573	.014*	b>d
		6. Sınıf ^b	297	3.00				
		7. Sınıf ^c	204	2.82				
		8. Sınıf ^d	176	2.78				
	Akran İlişkisi Çatışma	5. Sınıf ^a	123	1.93	3	2.537	.056	
		6. Sınıf ^b	297	2.14				
		7. Sınıf ^c	204	1.96				
		8. Sınıf ^d	176	2.03				
	Akran İlişkisi Yardım	5. Sınıf ^a	123	3.65	3	2.956	.032*	b,c>a
		6. Sınıf ^b	297	3.93				
		7. Sınıf ^c	204	3.91				
		8. Sınıf ^d	176	3.82				
	Akran İlişkisi Koruma	5. Sınıf ^a	123	3.38	3	1.200	.309	
		6. Sınıf ^b	297	3.47				
		7. Sınıf ^c	204	3.54				
		8. Sınıf ^d	176	3.39				
	Akran İlişkisi Yakınlık	5. Sınıf ^a	123	3.90	3	5.463	.001**	b>d
		6. Sınıf ^b	297	4.01				
		7. Sınıf ^c	204	3.88				
		8. Sınıf ^d	176	3.68				
Akran İlişkileri Genel Puan	5. Sınıf ^a	123	3.19	3	4.614	.003**	b>a	
	6. Sınıf ^b	297	3.37					
	7. Sınıf ^c	204	3.28					
	8. Sınıf ^d	176	3.19					
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan	5. Sınıf ^a	123	3.40	3	15.940	.000***	a>d	
	6. Sınıf ^b	297	3.39					
	7. Sınıf ^c	204	3.26					
	8. Sınıf ^d	176	3.11					
Toplam			800					

p<0.05*

Tablo 2 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutlarından birliktelik, yardım ve yakınlık alt boyutlarında ile akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; akran ilişkileri alt boyutlarından çatışma ve koruma alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.3. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Sınıf Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Sınıf	N	X	S.d	F	P	Tukey
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran	1 kardeş ^a	64	2.83	2	3.573	.008**	c>b
	İlişkisi	2 kardeş ^b	395	2.79				
	Birliktelik	3 kardeş ^c	341	2.98				
	Akran	1 kardeş ^a	64	1.99	2	2.537	.676	
	İlişkisi	2 kardeş ^b	395	2.02				
	Çatışma	3 kardeş ^c	341	2.07				
	Akran	1 kardeş ^a	64	4.01	2	2.956	.046*	a>b c>b
	İlişkisi	2 kardeş ^b	395	3.78				
	Yardım	3 kardeş ^c	341	3.92				
	Akran	1 kardeş ^a	64	3.74	2	1.200	.032*	a>b,c
	İlişkisi	2 kardeş ^b	395	3.43				
	Koruma	3 kardeş ^c	341	3.43				
Akran	1 kardeş ^a	64	3.97	2	5.463	.213		
İlişkisi	2 kardeş ^b	395	3.84					
Yakınlık	3 kardeş ^c	341	3.94					
Akran İlişkileri Genel Puan		1 kardeş ^a	64	3.37	2	4.614	.029*	a>b
		2 kardeş ^b	395	3.23				
		3 kardeş ^c	341	3.33				
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan		1 kardeş ^a	64	3.32	2	15.940	.908	
		2 kardeş ^b	395	3.30				
		3 kardeş ^c	341	3.30				
Toplam			800					

p<0.05*

p<0.05*

Tablo 3 incelendiğinde, incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademede öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutlarından birliktelik, yardım ve koruma alt boyutlarında ile akran ilişkileri genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılırken; akran ilişkileri alt boyutlarından çatışma ile yakınlık ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır (p>0.05).

Tablo 4.4. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Baba Eğitim Durumu	N	X	S.d	F	P
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi Birliktelik	İlköğretim	290	2.93	2	1.324	.267
		Lise	295	2.82			
		Üniversite	215	2.88			
	Akran İlişkisi Çatışma	İlköğretim	290	2.10	2	1.239	.290
		Lise	295	2.00			
		Üniversite	215	2.01			
	Akran İlişkisi Yardım	İlköğretim	290	3.88	2	.194	.824
		Lise	295	3.84			
		Üniversite	215	3.85			
	Akran İlişkisi Koruma	İlköğretim	290	3.42	2	2.907	.055
		Lise	295	3.40			
		Üniversite	215	3.58			
Akran İlişkileri Genel Puan		İlköğretim	290	3.92	2	.915	.401
		Lise	295	3.90			
		Üniversite	215	3.82			
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan		İlköğretim	290	3.31	2	.733	.481
		Lise	295	3.25			
		Üniversite	215	3.28			
Toplam		İlköğretim	290	3.30	2	1.040	.354
		Lise	295	3.27			
		Üniversite	215	3.33			
Toplam			800				

p>0.05*

Tablo 4 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutunda ile akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır (p<0.05).

Tablo 4.5. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Anne Eğitim Durumu	N	X	S.d	F	P
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi Birliktelik	Okur Yazar Değil	37	3.08	3	1.148	.329
		İlköğretim	362	2.87			
		Lise	255	2.83			
		Üniversite	146	2.92			
	Akran İlişkisi Çatışma	Okur Yazar Değil	37	2.34	3	2.092	.100
		İlköğretim	362	2.06			
		Lise	255	1.99			
		Üniversite	146	1.98			
	Akran İlişkisi Yardım	Okur Yazar Değil	37	3.89	3	.188	.904
		İlköğretim	362	3.85			
		Lise	255	3.84			
		Üniversite	146	3.90			
	Akran İlişkisi Koruma	Okur Yazar Değil	37	3.30	3	1.166	.322
		İlköğretim	362	3.42			
		Lise	255	3.47			
		Üniversite	146	3.55			
	Akran İlişkisi Yakınlık	Okur Yazar Değil	37	3.85	3	.414	.743
		İlköğretim	362	3.88			
		Lise	255	3.94			
		Üniversite	146	3.85			
Akran İlişkileri Genel Puan	Okur Yazar Değil	37	3.35	3	.223	.880	
	İlköğretim	362	3.27				
	Lise	255	3.27				
	Üniversite	146	3.30				
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan	Okur Yazar Değil	37	3.47	3	2.116	.097	
	İlköğretim	362	3.29				
	Lise	255	3.27				
	Üniversite	146	3.33				
Toplam			800				

p>0.05*

Tablo 5 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutunda ile akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır ($p<0.05$).

Tablo 4.6. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Ders Durumu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Ders Durumu	N	X	S.d	F	P	Tukey
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi Birliktelik	Düşük ^a	30	2.92	2	2.296	.101	
		Orta ^b	364	2.81				
		İyi ^c	406	2.94				
	Akran İlişkisi Çatışma	Düşük ^a	30	2.00	2	.228	.796	
		Orta ^b	364	2.06				
		İyi ^c	406	2.02				
	Akran İlişkisi Yardım	Düşük ^a	30	3.91	2	2.600	.075	
		Orta ^b	364	3.78				
		İyi ^c	406	3.93				
	Akran İlişkisi Koruma	Düşük ^a	30	3.44	2	2.974	.052	
		Orta ^b	364	3.37				
		İyi ^c	406	3.53				
	Akran İlişkisi Yakınlık	Düşük ^a	30	3.91	2	1.891	.152	
		Orta ^b	364	3.82				
		İyi ^c	406	3.95				
Akran İlişkileri Genel Puan		Düşük ^a	30	3.30	2	3.337	.036*	c>b
		Orta ^b	364	3.22				
		İyi ^c	406	3.33				
Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Genel Puan		Düşük ^a	30	3.17	2	5.670	.004**	c>a
		Orta ^b	364	3.25				
		İyi ^c	406	3.35				
Toplam			800					

p>0.05*

Tablo 6 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamışken; akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmıştır (p<0.05).

Tablo 4.7. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Spor Yapıyor Musunuz? Değişkenine Göre Karşılaştırılması.

		Spor Yapıyor Musunuz?	N	X	S.s	t	P
Akran İlişkileri Alt Boyutları	Akran İlişkisi	Evet	581	2,99	,834	6.561	.424
	Birliktelik	Hayır	219	2,58	,777		
	Akran İlişkisi	Evet	581	3,94	,913	.415	.567
	Çatışma	Hayır	219	3,63	,900		
	Akran İlişkisi	Evet	581	3,49	,916	4.319	.538
	Yardım	Hayır	219	3,36	,873		
	Akran İlişkisi	Evet	581	3,95	,872	1.832	.241
	Koruma	Hayır	219	3,72	,837		
Akran İlişkisi	Evet	581	3,42	,414	3.535	.084	
Yakınlık	Hayır	219	2,98	,490			
Akran İlişkileri Genel Puan		Evet	581	2,04	,850	5.072	.415
		Hayır	219	2,03	,840		
Beden Eğitimi Dersine Yönelik		Evet	581	3,34	,573	11.755	.871
Tutum Genel Puan		Hayır	219	3,12	,555		
Toplam			800				
p<0.05*							

p<0.05*

Tablo 7 incelendiğinde, ilköğretim ikinci kademedeki öğrenim gören öğrencilerin akran ilişkileri alt boyutunda ile akran ilişkileri genel puanlarında ve beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır (p<0.05).

Tablo 4.8. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitime Yönelik Tutumları ve Arkan İlişki Düzeylerinin Korelasyon Karşılaştırılması.

Akran İlişkileri Alt Boyutu						Aİ Genel Puan	
		Birliktelik	Çatışma	Yardım	Koruma		Yakınlık
BEDYT Genel Puan	r	.355	.305	.172			.346
	p	.000***	.000***	.005**			.000***
	n	259	259	259			259
							p<0.05*

p<0.05*

Tablo 12 incelendiğinde, sağlık çalışanlarının rekreatif etkinliklere katılımlarını engelleri ile mesleki tükenmişlik düzeylerinin karşılaştırıldığında, rekreatif faaliyetlere katılım engelleri alt boyutları ve genel toplam puanları ile mesleki tükenmişlik genel puanları arasında ilgi eksikliği alt boyutu hariç hepsinde düşük seviyede çok ileri düzey ilişki tespit edilmiştir. İlgi eksikliği alt boyutu ve mesleki tükenmişlik genel puanları arasında düşük düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Mesleki tükenmişlik alt boyutları ve rekreatif faaliyetler karşılaştırıldığında ise mesleki tükenmişlik alt boyutlarında akut alt boyutunda ve toparlanma alt boyutunda düşük seviyede çok

ileri düzey anlamlı ilişki, kronik alt boyutunda ise orta seviye çok ileri düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Rekreatif faaliyetlere katılım engelleri genel puanları ve mesleki tükenmişlik genel puan durumları arasında istatistiksel olarak orta düzeyde çok ileri düzey anlamlı ilişki tespit edilmiştir ($p>0.05$).

5. TARTIşMA

Bu bölümde alan yazında daha önce yapılan çalışmalar ile yapılan bu çalışma karşılaştırılacak ve yapılan çalışmada çıkan sonuçlar yorumlanmaya çalışılacaktır.

Yapılan bu araştırmanın cinsiyet değişkeninde öğrencilerin akran ilişki düzeylerinde ve beden eğitime yönelik tutum düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Alan yazın incelendiğinde cinsiyet değişkeninde öğrencilerin beden eğitime dersine yönelik tutumlarının farklılaşmadığı çalışmalara (Bernstein 2011; Cengiz ve ark. 2018; Chatterjee 2013; Erden 2017; Gürbüz ve Özkan 2012; Keskin 2015; Küçük-Kılıç 2017; Valdez 1997; Yıldız 2013) rastlamak mümkündür. Bu çalışmalara ek olarak alan yazında cinsiyet değişkeni ile akran ilişkilerini inceleyen ve çalışmamızı destekleyen çalışmalar da (Moral ve Kumcağız 2019; İlhan ve Aslan 2019) mevcuttur.

Araştırmanın sınıf değişkeninde öğrencilerin hem beden eğitimi dersine yönelik tutum puanlarında hem de akran ilişkilerine yönelik puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde sınıf değişkeninde öğrencilerin beden eğitime dersine yönelik tutumlarının farklılık gösterdiği çalışmalara (Akbulut 2017; Çivril-Kara 2018; Hilland ve ark. 2009; Krouscas 1999; Şengül 2016) rastlamak mümkündür. Bu çalışmalara ek olarak alan yazında sınıf değişkeni ile akran ilişkilerini inceleyen ve çalışmamızı destekleyen çalışmalar da (Güler 2019; Karakaş 2019; Tozkoparan 2014) mevcuttur.

Araştırmanın anne eğitim durumu ve baba eğitim durumlarında beden eğitimi dersine yönelik tutumlarında ve akran ilişki puanlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmamıştır. Hazar ve ark. (2021) ve Taşdemir ve ark. (2021) yapmış oldukları çalışmada anne ve baba eğitim durumları ile beden eğitimi dersine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ve buna ek olarak Aydoğan'ın (2016) yapmış olduğu çalışmada ise anne eğitimi durumlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Alan yazında bu çalışmaya benzer çalışmalar incelendiğinde genellikle baba eğitim durumları ki anlamlı farklılığın anne eğitim durumundaki farklılığa oranla daha fazla farklılaştığı gözlemlenmiştir. Akran ilişkisi ile ilgili yapılan incelemelerde ise; Tozkoparan (2014), 11-12-13 yaşındaki öğrencilerle yaptığı çalışmasında akran ilişkileri

genelinde ve alt boyutlarında anne baba eğitim durumu ile anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir. Benzer şekilde Yücel (2009), 15-16 yaş grubundaki öğrencilerle yaptığı çalışmasında akran ilişkileri ile anne ve baba eğitim durumlarına göre bir farklılaşmanın olmadığını saptamıştır. Buna ek olarak Koyun (2022) ortaokul öğrencileri üzerine yapmış olduğu çalışma da yapılan bu çalışmayı desteklemektedir. Bu farklılığın olmama nedeni ise eşler arasında eğitim seviyeleri farklı olsa da evlilikleri genel olarak yakın kültürlerde olması ve zamanla bakış açılarının birbirlerine yaklaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın kardeş sayısı değişkeni ile beden eğitimine dersine yönelik tutumları ve akran ilişki düzeylerinde gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmıştır. Alan yazında kardeş sayısı ve akran ilişkisini inceleyen ve yapılan bu çalışmayı destekleyen birçok çalışmaya (Yılmaz ve Erden 2016; Yılmaz 2006; Tozkoparan 2014) rastlamak mümkündür.

Öğrencilere derslerinin durumu hakkında sorulan soru değişkeninde beden eğitimi dersine yönelik tutum genel puanında ve akran ilişki genel puanlarında derslerinin iyi olduğunu beyan eden öğrenciler lehine gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığa rastlanılmıştır.

Spor yapan öğrencilerin akran ilişkileri ve beden eğitimi dersine yönelik tutumları istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamasına rağmen, bütün alt boyutlarda ve genel puanlarda spor yapanlar lehine olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmanın son bulgusunda ise, öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akran ilişki düzeylerinde istatistiksel olarak pozitif yönlü ileri düzeyde orta seviyeli bir ilişki tespit edilmiştir. Yani öğrencilerin beden eğitimine yönelik tutumları arttıkça akran ilişkilerinin de artacağı söylenebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Öneriler

- Okullarda akran zorbalığı başlığında (zorbalığın tanımını, zorbalık türleri, zorbaların bireysel, ailevi özellikleri ve nasıl bir çevreden geldiği gibi konularda) ergenler bilgilendirilmeli zorbalık hakkında farkındalık hissiyatı oluşturulmalı,
- Özellikle mağdurun destek görmesi ebeveynleri bu konuya katılımı sağlanmalıdır. Okulda oluşan zorbalık durumlarına set çekilmeye çalışılmalı ve gereken önlemler alınmalıdır.
- Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan rehberlik çerçeve planlarına zorbalık davranışları, çeşitleri hakkında bilgiler içermeli ve önleyici rehberlik yapılması gerekmektedir.
- Sosyal beceri düzeyi insanların problem yaşama seviyelerini arttırmakta ya da tam tersi azaltmaktadır.
- Gelişim dönemi çocuklarında özellikle sosyal beceri davranışlarını arttıracak etkinlikler yapıp bu öğrencilerin katılımları desteklenmelidir.
- Zorbalık davranışının kabul edilebilecek bir davranış olmadığını ve bu davranışı biçimini gösteren öğrencilerin cezalandırılacakları hakkında gelişim çağında olan çocuklara bilgi verilmelidir. Cezalar bu çocuklara açıklanmalıdır.

KAYNAKLAR

Açak M. (2006). Beden Eğitimi Öğretmeninin El Kitabı. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

Akgün IB ve İnan M. (2010). İlköğretim Okulları Seçmeli Spor Etkinlikleri Dersi Öğretim Programına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu, 20-22 Mayıs, Elazığ. TÜBİTAK.

Aracı H. (2001). Beden Eğitimi Ders Programları İlköğretim 2. Kademe. Ankara: Nobel Akademi Yayınları.

Arkonaç SA. (2001). Tutumlar ve Ölçümü, Sosyal Psikoloji, İstanbul: Alfa Yayınları, 2001, ss. 13-19.

Aydem S. (2018). “ KARN ” Kavramının Anlamı Üzerine Semantik Bir İnceleme A Semantic Study upon the Meaning of the Term “ KARN .” 1, 64–83. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/antakiyat/issue/40370/461299>

Aydoğan H, Bardakçı S, Arslan E, Civelek H ve İşyar Z. (2016). İlkokul 4.Sınıf ve Ortaokul 5.Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum ve Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi. CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11(2), 100-119.

Aytan GK. (2010). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Balcıoğlu B, Özbek A, Sungur N, Sivrikaya K ve Tekin A. (2005). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Değer Sistemleri ve Sorun Çözmedeki Yeterliliklerinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7(1), 91-99.

Baumgatter TA. ve Jackson AS. (1987). Measurement For Evaluation İn Physical Education And Exercise. Science, Third Edition, Dubuque, Wm. C. Brown.

Beazidou E, Botsoglou K. (2016). Erken çocukluk döneminde akran kabulü ve arkadaşlık: aralarındaki kavramsal ayrımlar. Kulak. Çocuk Gelişimi Bakımı. 186, 1615–1631. doi: 10.1080/03004430.2015.1117077.

Bierman KL. (2005). Peer Rejection Developmental Processes and Intervention Strategie, The Guilford Press, USA.

Bradley KD. (2001). Group Entry Strategies as Socially Excluded Children as a Fuction of Sex, Ethnicity and Sociometric Status (Unpublished Phd. Thesis), The University of Texas, USA.

Brown BB, Von Bank H, Steinberg L (2008). Smoke in the looking glass: effects of discordance between self- and peer rated crowd affiliation on adolescent anxiety, depression and selffeelings. Journal of Youth and Adolescence, 37(10), 1163–1177. DOI: 10.1007/s10964- 007-9198-y

Buhrmester D. (1990). Intimacy of friendship, interpersonal competence, and adjustment during preadolescence and adolescence. *Child Development*, 61(4), 1101-1111.

Bukowski WM and Sippola LK. (2005). Friendship and development: Putting the most human relationship in its place. In R. Larson, & L. Jensen (Eds.), *New directions for child and adolescent development* (pp. 91-98). San Francisco: Jossey-Bass.

Chapple CL. (2005). Self-control, peer relations, and delinquency. *Justice Quarterly*, 22(1), 89-106.

Colchico K, Zybert P and Basch CE. (2000). Effects of after-School Physical Activity On Fitness, Fatness, And Cognitive Self-Perceptions: A Pilot Study Among Urban, Minority Adolescent Girls. *American Journal of Public Health*, 90(6), 977-978.

Coleman JC and Hendry LB. (2011). *The nature of adolescence*. (Fourth edition). Canada: Psychology Press.

Çakıroğlu T. (1987). *Antrenör-Sporcu İlişkileri Ve Başarıda Spor Psikolojisinin Önemi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Demir A. (1996). *7-14 Yaş Arası Çocukların Spora Yönlendirilmesine Etki Eden Faktörler* Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Demirci A. (2008) *İlköğretimde Beden Eğitimi Dersi Etkinlikleri 4-8. Sınıflar Yeni Öğretim Programı*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Dykas MJ, Ziv Y and Cassidy J. (2008). Attachment and peer relations in adolescence. *Attachment & Human Development*, 10(2), 123-141.

Engels RC and Ter Bogt T. (2001). Influences of risk behaviors on the quality of peer relations in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), 675-695.

Glasser W. (1999). *Okulda Kaliteli Eğitim*. İstanbul: Beyaz.

Gülay H. (2010). *Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkileri*, Pegem Akademi, Ankara.

Harre D. (2011). *Gelişim Dönemi Antrenmanının Temel Özellikleri*. G. K. Gül (Ed.). *Çocuklar ve spor*, 151-172, Ankara: Spor Yayınevi.

Hazar G, Pepe H and Hazar Z. (2021). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarını Etkileyen Faktörlerin Araştırılması. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 33-40.

Hong JS, Espelage DL (2012). A review of research on bullying and peer victimization in school: An ecological system analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 17(4), 311–322. DOI: 10.1016/j.avb.2012.03.003

İnal AN. (2015). *Beden eğitimi ve spor bilimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Karadağ S. (2012). İlköğretim 8. sınıf ve lise 11. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının çeşitli değişkenlere bağlı olarak karşılaştırılması: Kırıkkale örneği Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kırıkkale.

Keskin V. (2006). Çocuklarını spora yönlendiren anne ve babaların beklentileri. Yüksek Lisans Tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

Kızıloluk H, Uğurlu CT (2017). Akran-Arkadaş Gruplarına Üyelik: Anlamı, Nedenleri, Kriterleri, Çatışma Yaratıcı Etkiler ve Sürekliliği. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21(3), 861-877.

Koyun E. (2022). *Ortaokul Öğrencilerinde Akran İlişkileri İle Algılanan Anne ve Baba Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı, İstanbul, 104 s.

Köse N. (2015). Ergenlerde Akran İlişkilerinin Mutluluk Düzeyine Etkisi. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 2(4), 1–6.

Ladd GW, Birch SH and Bush E. S. (1999a). Children's Social and Scholastic Lives in Kindergarten: Related Spares Of Influence?, Child Development, 70, 6, 1373-1400.

Ladd GW, Kochenderfer BJ and Goleman CC. (1997). Classroom Peer Acceptance, Friendship and Victimization: Distinct Relational Systems That Contribute Uniquely to Children's School Adjustment?, Child Development, 6, 69, 1181-1197.

Lansford JE, Criss MM, Pettit GS, Dodge KA and Bates JE. (2003). Friendship quality, peer group affiliation, and peer antisocial behavior as moderators of the link between negative parenting and adolescent externalizing behavior. Journal of Research on Adolescence, 13(2), 161-184.

Lerner RM and Steinberg L. (2004). Handbook of adolescent psychology. (2th ed.). Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

Lindsey EW. (2002). Preschool children's friendships and peer acceptance: Links to social competence. Child Study Journal, 32(3), 145-156.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) 1997, İlk ve ortaöğretim kurumlarında beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışma rehberi, Ankara Milli Eğitim Temel Kanunu 1739 Sayılı Kanun Resmi Gazete 15574, 24 Haziran.

MEB (2000). Beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışmaları rehberi. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB (2018). Ortaöğretim beden eğitimi ve spor dersi öğretim programı (9, 10, 11 ve 12. Sınıflar). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.

Melek C. (2019). Spora Katılımın Akran İlişkileri Üzerine Etkisinin Araştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Burdur. 56 s.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sistemini Geliştirme Projesi (MEGEP). (2007). Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Psikomor Gelişim. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Basımevi. Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017). Müfredat. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Özgüven, İ. E. 2000. Psikolojik testler. Ankara: PDREM Yayınları.

Öztürk Kuter F, Kuter M. (2012) Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi, Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi, 3(6), 75-94.

Öztürk Ü. 1982. Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi, Kayı Yayıncılık, İstanbul.

Pepe K, Kazan Kırçık Ş. (2005). Burdur ili belediye sınırları içindeki çocuk oyun alanları ve parklarının donanım çeşitliliğinin araştırılması. I. Burdur Sempozyumu Bildiri Kitabı, Burdur, 16-19 Kasım 2005, ss. 1442-1446.

Polenski TA. (2001). Child Characteristics and Relations in the Family as Predictors of Peer Relationships (Unpublished Doctoral Thesis), University Of Pittsburg, USA.

Savcı M. ve Aysan F. (2017). Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağıllık: İnternet bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, dijital oyun bağımlılığı ve akıllı telefon bağımlılığının sosyal bağıllığı yordayıcı etkisi. Düşünen Adam. Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi, 30, 202-216.

Sibley BA ve Etnier JL. (2003). The Relationship Between Physical Activity And Cognition İn Children: A meta-analysis. Pediatric Exercise Science, 15, 243-256.

Slaughter V, Dennis MJ and Pritchard M. (2002). Theory of Mind and Peer Acceptance in Preschool Children, British Journal Developmental Psychology, 20, 545-564.

Slaughter V, Dennis MJ and Pritchard M. (2002). Theory of Mind and Peer Acceptance in Preschool Children, British Journal Developmental Psychology, 20, 545-564.

Susman S, Dent CW, Mc Adams LA, Stacy AW, Burton D and Flay BR. (1994). Group self-identification and adolescent cigarette smoking: A 1- year prospective study. Journal of Abnormal Psychology, 103(3), 576-580.

Şanver TM, Özvarış ŞB (2023). Adölesan Dönemde Riskli Sağlık Davranışları: Ebeveyn, Okul, Akranların Rolü. STED / Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi, 32(4), 0–3. DOI: 10.17942/sted.1184826

Tamer K. (1987). Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi. Ankara: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Tamer K. ve Pulur A. (2001). Beden eğitimi sporda öğretim yöntemleri. Ankara: Ada Matbaacılık Ltd. Şti.

Taşdemir N, Bayram M ve Şam CT. (2021). Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Ağrı İli Hamur İlçesi Örneği). Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 23(4), 131-146.

Topkaya I. (2007). Hareket Beden Eğitimi Spor Üzerinde Öğrenme ve Öğretimin Temelleri. Ankara: Nobel Akademi Yayınları.

Wang MT, Kiuru N, Degol JL, Salmela-Aro K (2018). Friends, academic achievement, and school engagement during adolescence: A social network approach to peer influence and selection effects. *Learning and Instruction*, 58(June), 148–160. DOI: 10.1016/j.learninstruc.2018.06.003

Yalçın U ve Balcı V. (2013). 7-14 Yaş arası çocuklarda spora katılımdan sonra okul başarılarında, fiziksel ve sosyal davranışlarında oluşan değişimlerin incelenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 27-33.

Yamasaki K. and Nishida N. (2009). The relationship between three types of aggression and peer relations in elementary school children. *International Journal of Psychology*, 44(3), 179-186.

Yetim A. (2000). Sporun Sosyal Görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63,-72.

Yetim AA. (2005). *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

EKLER

Ek 1. Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Kararı



BİNGÖL ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL
ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARARLARI

Toplantı Tarihi:02/04/2024
Toplantı Sayısı: 24/8

Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Prof.Dr. Enis KARABULUT başkanlığında 02.04.2024 tarihinde Salı günü saat 14.00'de aşağıda imzaları bulunan üyelerin katılımlarıyla toplanarak, gündemdeki konular görüşülmüş ve aşağıdaki kararlar alınmıştır.

KARAR 11: Bingöl Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görevli Dr.Öğr.Üyesi İhsan KUYULU (Sorumlu Araştırmacı) ve Öğrenci İzzettin GÜÇLÜ'nün **"İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları ve Akran İlişki Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"** konulu çalışmalarının etik olarak **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verildi.

BAŞKAN	Prof. Dr. Enis KARABULUT	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Mehmet ÇİFTÇİ	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Bahri PATİR	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Ramazan SOLMAZ	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Abdurrahman GÜL	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Aydın GİRGİN	İMZA
ÜYE	Prof. Dr. Hayati YÜKSEL	İMZA

Ek 2. Kişisel Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı, bu bölümde yer alan ifadeleri kurumunuza yönelik tutum ve davranışlarınızı genel olarak göz önünde bulundurarak değerlendiriniz. İfadeleri değerlendirirken, olması gereken durumu değil, algıladığınız / hissettiğiniz durumu dikkate almanız gerekmektedir. Aşağıdaki ifadelerden kendinize en yakın hissettiğiniz seçeneği işaretleyiniz.

İzzettin GÜÇLÜ

Yüksek Lisans Öğrencisi

KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: ☐ Kız ☐ Erkek
2. Sınıfınız: ☐ 5. Sınıf ☐ 6. Sınıf ☐ 7. Sınıf ☐ 8. Sınıf
3. Kardeş Sayısı: ☐ Tek çocuğum ☐ 1-2 kardeşim var. ☐ 3 ve üzeri kardeşim var.
4. Baba Öğrenim Durumunuz: ☐ ilkokul/ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
5. Anne Öğrenim Durumunuz: ☐ ilkokul/ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite
6. Spor yapıyor musunuz: ☐ Evet ☐ Hayır
7. Derslerinizin durumu: ☐ Düşük ☐ Orta ☐ İyi

Ek 3. Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutum Ölçeği

Sevgili Öğrenciler;

Aşağıda Beden Eğitimi ve Spor Dersi ile ilgili cümleler bulunmaktadır. Her cümlelerin karşısında beş (5) cevap seçeneği vardır. Her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra cümledeki ifadeye ne düzeyde katılıyorsanız, o cevap seçeneğini (X) işaretleyiniz. Cevap seçenekleri arasında doğru ya da yanlış cevap yoktur. Cevap verirken, sadece haftalık ders programınız dâhilindeki Beden Eğitimi ve Spor Dersi'ni göz önünde bulundurunuz. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız.

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Beden Eğitimi ve Spor Derslerini sabırsızlıkla beklerim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde kendimi zinde hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'ni gereksiz bir ders olarak görüyorum.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktivitelerinde iyi duruş alışkanlığı kazanıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'nde karşılaştığımız spor dallarının (voleybol, futbol vs.) saha ölçüleri, araç ve gereçleri ile ilgili bilgiler ilgimi çekiyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'nde öğrendiğimiz spor dalları ile ilgili temel becerileri (parmak pas, vs.) öğrenmekten zevk alıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Beden Eğitimi ve Spor Dersi sayesinde sporun sağlık açısından ne kadar yararlı olduğunu anlıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde öğrendiğim becerileri okul dışı aktivitelerde de uyguluyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde temel sağlık kuralları ile ilgili bilgilerim artıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Beden Eğitimi ve Spor Dersi etkinlikleri az iletişim kurduğum sınıf arkadaşlarımla iletişimimizi artırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Beden Eğitimi ve Spor Dersi etkinlikleri yakın olduğum arkadaşlarımla samimiyetimizi daha da güçlendiriyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktiviteleri kendime güven duymamı sağlıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktivitelerinde arkadaşlarımla dostça oynuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinin, günlük hayatın düzenine ve kurallarına uymayı kolaylaştırdığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

15. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'ne katılmaktan zevk duyuyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Beden Eğitimi ve Spor Dersleri sınıf içi etkileşimimizi artırıyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'nde bir şey öğrenmediğimi düşünüyorum.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18. Haftalık Beden Eğitimi ve Spor Dersi ders saat sayısı daha fazla olmalıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde genellikle eşofmanlarımızı giyinip hiçbir şey yapmadan tekrar çıkartıyoruz.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20. Beden Eğitimi ve Spor Dersi'nde öğrendiğimiz bilgi, beceri ve aktivitelerin ileriki hayatımızda hiç işimize yaramayacağını düşünüyorum.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
21. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktiviteleri fiziksel gelişime katkı sağladığını düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde rahatlayıp gevşiyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23. Beden Eğitimi ve Spor Dersleri sayesinde spor dallarını daha iyi tanıdığımı düşünüyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24. Beden Eğitimi ve Spor Dersi yaramaz ve tembel öğrencilerin dersidir.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25. Beden Eğitimi ve Spor Dersi okul programlarından çıkartılmalıdır.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktivitelerine katılmak istemiyorum.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27. Beden Eğitimi ve Spor Dersleri sayesinde yeteneklerimin farkına varıyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktiviteleri sayesinde sağlığımı daha iyi koruyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29. Üniversiteye giriş sınavı kaygısı varken, Beden Eğitimi ve Spor Dersi'ne katılmak beni rahatsız ediyor.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30. Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde çoğunlukla gereksiz bilgi ve beceriler öğreniyoruz.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31. Beden Eğitimi ve Spor Dersleri insanı okul dışında da egzersiz ve spor yapmaya teşvik ediyor.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32. Beden Eğitimi ve Spor Derslerindesinir, kas ve eklem koordinasyonumuzu geliştirici hareketler yapıyoruz.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktiviteleri sayesinde zararlı alışkanlıklardan uzak duruyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34. Beden Eğitimi ve Spor Dersi etkinliklerine sadece yüksek not almak için katılıyorum.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35. Beden Eğitimi ve Spor Dersi aktiviteleri öğrencileri okul kurallarını çiğnemeye teşvik ediyor.*	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

*Olumsuz maddeler

Ek 4. Akran İlişkileri Ölçeği

Sevgili öğrenciler,

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyunuz ve şu andaki en yakın arkadaşınızla olan ilişkinizi göz önüne alarak her bir ifadenin sizin için ne kadar doğru olduğunu aşağıda yer alan derecelendirme ölçeğini kullanarak belirtiniz. Ölçek 1’den 5’e kadar derecelendirilmiştir. “1” arkadaşlığınız için doğru değil, “2” doğru olabilir, “3” genellikle doğru, “4” çok doğru, “5” tamamen doğru, şeklinde düzenlenmiştir.

Teşekkürler

1	Arkadaşım ve ben bütün boş zamanlarımızı birlikte geçiririz.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
2	Arkadaşım ikimizin birlikte yapabileceği eğlenceli şeyler düşünür.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
3	Arkadaşım ve ben okuldan sonraları ve hafta sonları birbirimizin evine gideriz.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
4	Bazen arkadaşım ve ben boş boş oturur ve okul, spor gibi hoşlandığımız şeyler hakkında konuşuruz.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
5	Arkadaşım ile kavga edebilirim.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
6	Arkadaşıma yapmamasını söylediğim halde beni kızdırabilir veya canımı sıkabilir.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
7	Arkadaşım ve ben çok tartışırız.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
8	Arkadaşım ve ben birçok şey hakkında aynı fikirde değiliz.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5

9	Eğer öğle yemeğimi unutursam veya biraz paraya ihtiyacım olursa arkadaşım bana ödünç verir.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
10	Bir konuda başım sıkıştığında arkadaşım bana yardım eder.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
11	İhtiyacım olduğunda arkadaşım yardım edecektir.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
12	Eğer diğer çocuklar beni rahatsız ederse arkadaşım bana yardım edecektir.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
13	Eğer bir çocuk, başımın derde girmesine sebep olursa arkadaşım beni savunacaktır.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
14	Eğer okulda veya evde bir problemim varsa, bu konuda arkadaşım ile konuşabilirim.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
15	Hiç kimseye söyleyemeyeceğim şeyleri bile arkadaşım a söyleyebilirim.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
16	Eğer arkadaşım ya da ben ikimizden birini rahatsız edecek bir şey yaparsak, bunun üstesinden kolayca gelebiliriz.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
17	Eğer arkadaşım ve ben kavga edersek ya da ağız dalaşı yaparsak "öztür dilerim" deriz ve her şey yoluna girer.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
18	Eğer arkadaşım uzağa gitmek zorunda kalırsa onu özlerim.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
19	Arkadaşım ile birlikte olduğumda kendimi mutlu hissederim.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5
20	Arkadaşım etrafımda olmasa bile onu düşünürüm.	Doğru Değil	Doğru olabilir	Genellikle doğru	Çok Doğru	Tamamen Doğru
		1	2	3	4	5